

ที่ นร ๑๑๐๔/๓๒๖๔

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี ๑ ฉบับ
๒. รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ตามที่ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เผยแพร่รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๒ นั้น

ในการนี้ สำนักงานฯ ใคร่ขอเสนอเรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ มาเพื่อคณะกรรมการทราบ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) กำกับบริหารราชการสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีด้วยแล้ว โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ความเคลื่อนไหวทางสังคมไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒

๑.๑ การจ้างงานนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้น อัตราการว่างงานลดลง รายได้และผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น

ไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ การจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๙ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นนอกภาคเกษตรร้อยละ ๓.๒ ในสาขาการก่อสร้างร้อยละ ๑๐.๕ ตามการขยายตัวของพื้นที่ก่อสร้างและการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ สาขาอุตสาหกรรมจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๐ ชะลอตัวลงตามการผลิตที่เชื่อมโยงกับการส่งออก ขณะที่สาขาโรงแรมและภัตตาคารมีการจ้างงานลดลงเล็กน้อยจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ ๐.๒ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ชะลอลง และผู้มีงานทำภาคเกษตรลดลงร้อยละ ๔.๒ อัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ ๐.๙ โดยเป็นการลดลงทั้งผู้ที่เคยทำงานและไม่เคยทำงานมาก่อนร้อยละ ๓๒.๒ และ ๑๘.๗ ตามลำดับ ค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๕ ขณะที่ผลิตภาพแรงงานโดยรวมยังคงเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ ๑.๘ ตลาดแรงงานตึงตัวมากขึ้น โดยจำนวนสัดส่วนผู้สมัครงานใกล้เคียงกับจำนวนตำแหน่งงานว่าง เป็น ๐.๙๘ เท่า ลดลงจาก ๑.๓๕ เท่าในช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่ามีความต้องการแรงงานในระดับประถมศึกษา และสายอาชีพสูงกว่าจำนวนผู้สมัครงาน ถึง ๒ เท่า สะท้อนความขาดแคลนแรงงานทั้งจำนวนแรงงานและทักษะที่ไม่ตรงกับความต้องการ

/ประเด็น...

ประเด็นที่ต้องติดตามด้านแรงงาน

(๑) สถานการณ์ภัยแล้งที่จะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางการเกษตรและรายได้เกษตรกร จากรายงานสภาพน้ำในเขื่อนของกรมชลประทาน พบว่าปริมาณน้ำในเขื่อนทั่วประเทศอยู่ที่ร้อยละ ๕๓ ของปริมาณความจุที่ระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีปริมาณน้ำที่ใช้ได้จริงอยู่ที่ร้อยละ ๒๐ (ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น้ำน้อยขั้นวิกฤติ โดยเฉพาะจากเขื่อนในบริเวณภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรควรเตรียมรับมือกับวิกฤติภัยแล้งโดยอาจเปลี่ยนจากการปลูกพืชที่ต้องการน้ำมากมาเป็นพืชหมุนเวียนที่ใช้ใช้น้ำน้อยแทน

(๒) ผลกระทบจากสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ซึ่งอาจกระทบไทยผ่านการส่งออกและการท่องเที่ยว โดยในด้านการส่งออก สินค้าที่คาดว่าจะได้ผลกระทบส่วนใหญ่เป็นสินค้าด้านอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ตโมเด็ม แผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรพิมพ์ อุปกรณ์ส่งข้อมูลต่างๆ ชิ้นส่วนยานยนต์ และวัสดุก่อสร้าง อย่างไรก็ตาม อาจไม่ส่งผลกระทบต่อการจ้างงานภาคการผลิตมากนัก เนื่องจากสาขาอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรเข้มข้น (Capital intensive) แต่ต้องเฝ้าระวังการจ้างงานในสาขบริการท่องเที่ยว เนื่องจากลักษณะของการจ้างงานส่วนหนึ่งเป็นการจ้างงานชั่วคราว ตามปริมาณการเข้าพักของนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจีนและสหรัฐอเมริการวมคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๓๐ ของนักท่องเที่ยวรวม

(๓) การปรับตัวของตลาดแรงงานภายใต้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ปัจจุบันมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตมากขึ้น รวมถึงการบริหารจัดการที่จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นและต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย ดังนั้น การพัฒนากำลังแรงงานให้มีทักษะเป็นที่ต้องการของตลาดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการทั้ง ๑) การเพิ่มทักษะแรงงาน (up-skill) ให้มีทักษะใหม่ๆ เช่น การพัฒนาทักษะแรงงานให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสามารถรับมือกับงานที่เร่งด่วนหรือมีภาวะกดดันได้ (flexible workforce for critical tasks) การพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ เป็นต้น และ ๒) การปรับเปลี่ยนทักษะแรงงาน (re-skill) เช่น การเสริมสร้างทักษะด้านอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงานให้สามารถพัฒนาตนเองเพื่อรองรับในกรณีที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนงานหรือเปลี่ยนอาชีพในอนาคต

๑.๒ หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ไตรมาสสี่ปี ๒๕๖๑ หนี้สินครัวเรือนเท่ากับ ๑๒.๘ ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๐ และคิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP เท่ากับร้อยละ ๗๘.๖ เพิ่มขึ้นเป็นไตรมาสที่สองติดต่อกัน และเมื่อเทียบกับต่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP อยู่ในอันดับที่ ๑๐ จาก ๘๘ ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับที่ ๓ จาก ๒๙ ประเทศในเอเชีย สำหรับไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ หนี้สินครัวเรือนยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ขยายตัวร้อยละ ๑๐.๑ สูงสุดในรอบ ๕ ปี นับตั้งแต่ไตรมาสสองปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา ซึ่งเป็นผลจาก (๑) การเร่งก่อหนี้ก่อนการบังคับใช้มาตรการกำกับดูแลสินเชื่อที่อยู่อาศัยใหม่ (LTV) เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา (๒) ความต้องการรถยนต์ที่เพิ่มสูงขึ้นจากคุณสมบัติของรถรุ่นใหม่ และมาตรการส่งเสริมการขายรถยนต์จากงานมหกรรมยานยนต์ (Motor Show ๒๐๑๙) และ (๓) การส่งเสริมการขาย การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และเงื่อนไขการผ่อนชำระที่จูงใจ

/ขณะที่...

ขณะที่คุณภาพสินเชื่อโดยรวมยังคงทรงตัว แต่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด โดยในไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ นี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ขยายตัวร้อยละ ๙.๐ เทียบกับร้อยละ ๙.๑ ในไตรมาสก่อน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒.๗๕ ต่อสินเชื่อรวม และสัดส่วนร้อยละ ๒๗.๘ ต่อ NPLs รวม ซึ่งสูงสุดในรอบ ๑๓ ไตรมาส นับตั้งแต่ไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๕๙ เป็นต้นมา และส่งผลให้มีสัดส่วนสูงสุดเมื่อเทียบกับสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในประเภทธุรกิจอื่นๆ ด้านสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับยังคงมีมูลค่ารวมอยู่ในระดับสูง ขณะที่ยอดสินเชื่อผิดนัดชำระหนี้เกิน ๓ เดือนขึ้นไปของสินเชื่อบัตรเครดิตปรับตัวลดลงร้อยละ ๓.๖ เทียบกับการขยายตัวร้อยละ ๐.๓ ในไตรมาสที่ผ่านมา

หนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่กลางปี ๒๕๖๑ และภาวะเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มชะลอตัวลงจากปีที่แล้ว อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจ่ายใช้สอยและความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน ทำให้มีประเด็นสำคัญที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด ได้แก่ (๑) การก่อกวนหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยของครัวเรือนภายหลังการบังคับใช้มาตรการกำกับดูแลสินเชื่อใหม่ โดยคาดว่าจะมีแนวโน้มชะลอตัวลง และทำให้หนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราชะลอตัว เนื่องจากสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๔๙.๙ ของสินเชื่อเพื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และ (๒) การขยายตัวของสินเชื่อเพื่อการบริโภคส่วนบุคคลอื่นๆ รวมถึงบัตรเครดิตอาจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐยังควรให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อกำกับดูแลและควบคุมการปล่อยสินเชื่อให้รัดกุมและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น อาทิ (๑) การออกแบบมาตรการกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงจากการปล่อยกู้ให้กับกลุ่มที่มีภาระหนี้สูง โดยเฉพาะมาตรการเกี่ยวกับสัดส่วนภาระหนี้ต่อรายได้ (DSR) (๒) การออกมาตรการกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อรถยนต์เนื่องจากคุณภาพของสินเชื่อรถยนต์ที่มีแนวโน้มลดลง (๓) การติดตามมาตรการกำกับดูแลธุรกิจสินเชื่อที่มีรถยนต์เป็นหลักประกันให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเป็นธรรมและมีอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม (๔) การเร่งประชาสัมพันธ์โครงการคลินิกแก้หนี้ ระยะที่ ๒ และ (๕) การกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้รายเดิมและรายใหม่ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการก่อหนี้ครัวเรือนมากยิ่งขึ้น

๑.๓ การเจ็บป่วยยังต้องเฝ้าระวังไข้หวัดใหญ่และโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

ไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๗๒.๗ โดยผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒๖.๗ พบผู้ป่วยสูงสุดในภาคใต้ เนื่องจากพื้นที่ในบริเวณภาคใต้ยังมีฝนตกอยู่ และผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๒๓.๙ เนื่องจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงการเดินทาง และการรวมตัวของกลุ่มคนหนาแน่น เช่น เรือนจำ โรงเรียน ค่ายทหาร ทำให้โรคเกิดการระบาดได้ง่าย และการเปลี่ยนแปลงของสายพันธุ์ไวรัส อีกทั้งยังต้องเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ และการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคลมแดดในช่วงอากาศร้อนจัดเดือนมีนาคม-เมษายนของทุกปี รวมทั้งต้องเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กจมน้ำช่วงปิดเทอม ซึ่งเป็นช่วงที่มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุดเฉลี่ยปีละ ๓๑๒ คน สำหรับในปี ๒๕๖๒ จากข้อมูลของกรมควบคุมโรค ในช่วงปิดภาคเรียนมีเด็กจมน้ำเสียชีวิต ๖๔ คน ทั้งหมดเป็นเด็กช่วงอายุ ๕-๑๔ ปี

๑.๔ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้น

ไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังขยายตัวร้อยละ ๒.๓ ชะลอลงเมื่อเทียบกับการขยายตัวร้อยละ ๔.๕ ในไตรมาสก่อน โดยปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขยายตัวร้อยละ ๒.๙ ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยังขยายตัวร้อยละ ๑.๕ ทั้งนี้ พฤติกรรมการบริโภค

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ย้อนกลับมาเพิ่มขึ้นเป็นไตรมาสที่สองติดต่อกัน ภายหลังจากการหดตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงไตรมาส ๔ ปี ๒๕๖๐ จนถึงช่วงไตรมาส ๓ ปี ๒๕๖๑ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลจากฐานการขยายตัวในระดับต่ำของไตรมาส ๔ ปี ๒๕๖๐ และไตรมาส ๑ ปี ๒๕๖๑.ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังคงต้องเฝ้าระวังปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ อาทิ สื่อโฆษณา ปัญหาความเครียด และพฤติกรรมการเลียนแบบ แม้ว่าอัตราการสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีแนวโน้มที่ลดลง แต่การเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคที่เกิดจากบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ประมาณ ๕๕,๐๐๐ คน และจากการดื่มแอลกอฮอล์ประมาณ ๒๒,๐๐๐ คน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑๑ และ ๔.๕ ของการเสียชีวิตทั้งหมด ตามลำดับ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินมาตรการในการป้องกันและควบคุมอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นเพื่อช่วยลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

๑.๕ คดีอาญารวมเพิ่มจากคดียาเสพติดที่เพิ่มขึ้น

ไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ คดีอาญารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๑ จากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๑ เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๔ ขณะที่คดีชีวิตร่างกายและเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ รับแจ้งลดลงร้อยละ ๑.๖ และร้อยละ ๗.๑ ตามลำดับ รัฐได้ให้ความสำคัญกับมาตรการด้านการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวด และได้นำมาตรการทางเลือกแนวทางลดทอนความเป็นอาชญากรรมมาใช้กับผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดให้กลับเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา ส่วนผู้กระทำความผิดที่เป็นนักค้า/เครือข่ายรายใหญ่นำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา นอกจากนั้น ได้ดำเนินได้จัดให้มีการเฝ้าระวังผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิตและมีแนวโน้มก่อความรุนแรง รวมทั้งการประเมินเพื่อการกลับสู่สังคมอย่างปลอดภัยเพื่อลดความรุนแรงในสังคม

๑.๖ การเกิดอุบัติเหตุและจำนวนผู้เสียชีวิตลดลงทั้งในช่วงปกติและช่วงเทศกาล

ไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๒ สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๑ ร้อยละ ๕ มีผู้เสียชีวิตและมูลค่าความเสียหายลดลงร้อยละ ๔.๘ และ ๔.๓ ตามลำดับ สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุสูงสุดเป็นการขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด รถที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นรถจักรยานยนต์มีสัดส่วนร้อยละ ๑๙.๘ ของประเภทรถที่เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด ขณะที่ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ๒๕๖๒ มีการวิเคราะห์และถอดบทเรียนหาสาเหตุเพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางที่เหมาะสม ทำให้การเกิดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลสงกรานต์ลดลงจากปีที่แล้ว ร้อยละ ๑๐.๔ มีผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิต ลดลงร้อยละ ๑๑.๗ และ ๗.๗ ตามลำดับ การดื่มแล้วขับเป็นสาเหตุอันดับแรกของการเกิดอุบัติเหตุ จึงควรมีการเพิ่มบทลงโทษให้ครอบคลุมกับความผิดในทุกกรณี รวมทั้งควรดำเนินการจัดทำเครื่องหมายจราจรให้ชัดเจน มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศเพื่อสะดวกในการบังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน

๒. สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

๒.๑ เยาวชนมีความเสี่ยงต่อการเป็นภาวะซึมเศร้าและฆ่าตัวตายมากขึ้น ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือป้องกันแก้ไขอย่างจริงจัง

โรคซึมเศร้านับเป็นปัญหาสำคัญทางสุขภาพที่จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และหากไม่ได้รับการรักษาอาจรุนแรงจนนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ กลุ่มเยาวชนนับเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องให้ความสำคัญและเร่งแก้ไขแม้จะมีสัดส่วนของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเพียงร้อยละ ๑๑.๕ น้อยกว่ากลุ่มวัยทำงาน

/และวัย...

และวัยผู้สูงอายุ แต่เนื่องจากเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีค่าในการพัฒนาประเทศในอนาคต และพบว่า มีแนวโน้มฆ่าตัวตายมากขึ้น ภาวะซึมเศร้าในกลุ่มเยาวชนเกิดได้จากหลายปัจจัย อาทิ ภาวะของการเสียศูนย์ จากการถูกประณาม ภาวะการเงิน ความรัก ความรู้สึกผิดกับคนที่มีความสำคัญ ความสูญเสียอย่างฉับพลัน ความกดดันจากสภาพแวดล้อมและค่านิยมทางสังคม รวมทั้งความรักของพ่อแม่ที่คอยประคบประหงมตามใจ ทำให้เด็กขาดทักษะการสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเอง ไม่สามารถจัดการปัญหาเมื่อเกิดความผิดหวังในชีวิต ทำให้ทุกปัญหาสามารถกลายเป็นสาเหตุให้เกิดความกังวล ความเครียด จนพัฒนาไปสู่ภาวะซึมเศร้าและคิดทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตายได้ โดยในปี ๒๕๖๑ พบว่าเยาวชนอายุ ๒๐-๒๔ ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายเท่ากับ ๕.๓๓ ต่อประชากรแสนคนเพิ่มขึ้นจากอัตรา ๔.๙๔ ต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐ ขณะที่กลุ่มเยาวชนอายุ ๑๕-๑๙ ปีมีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ ๒.๕๙ ต่อประชากรแสนคน และกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ ๐.๕ ต่อประชากรแสนคน ทั้งนี้ การป้องกันสามารถทำได้โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งครอบครัวและคนใกล้ชิดต้องเอาใจใส่ต่อบุตรหลาน สถานศึกษาต้องเฝ้าระวังและสังเกตพฤติกรรม พร้อมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะชีวิตในกลุ่มเยาวชนมากขึ้น

๒.๒ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ความท้าทายในการสร้างโอกาส การเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษา และเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู ซึ่งกองทุนดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา โดยมีหลักการของการดำเนินงานที่เน้นใน ๔ เรื่อง (๑) ความคุ้มค่าที่เกิดขึ้น (๒) การจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินการ (๓) การดำเนินการอย่างโปร่งใส มีการกำกับดูแลที่รอบคอบ และ (๔) การสร้างความร่วมมือกับภาคีทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ ทำให้กองทุนมีลักษณะการดำเนินงานที่โดดเด่น คือ การวิจัยและพัฒนาตัวแบบปฏิรูปหรือนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพสูง ร่วมกับพันธมิตรหน่วยจัดการศึกษา และสถาบันวิชาการ แล้วส่งผ่านตัวแบบปฏิรูปไปยังหน่วยงานหลักสำหรับขยายผลในระยะยาว รวมทั้งการเสนอแนะมาตรการหรือจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย ทั้งนี้ ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ กสศ. ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไขให้กับนักเรียน ๕๑๐,๐๔๐ คน ใน ๒๖,๕๕๗ โรงเรียนสังกัด สพฐ. และมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตจากเงินอุดหนุนของ กสศ. จนกลายเป็นตัวอย่างต้นแบบเพื่อใช้ขยายผลต่อไป

๓. บทความเรื่อง“อีสปอร์ต: สถานการณ์ ผลกระทบ และแนวทางการดูแล”

สถานการณ์อีสปอร์ตในประเทศไทย อีสปอร์ตได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จะเห็นได้จากตลาดเกมและอีสปอร์ตในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๖๐ มีผู้เล่นเกมประมาณ ๑๘.๓ ล้านคน คิดเป็น ๑ ใน ๔ ของประชากร ขณะที่มูลค่าการใช้รายได้ในตลาดเกมมีสูงถึงประมาณ ๒๒,๐๐๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๖๑ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๑๙ ของโลก สำหรับผู้ชมการแข่งขันอีสปอร์ตพบว่า เมื่อปี ๒๕๖๑ มีผู้ชมอีสปอร์ตประมาณ ๒.๖ ล้านคน และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ ๓๐ ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ เมื่อปี ๒๕๖๐ การกีฬาแห่งประเทศไทยได้อนุมัติรับรองให้อีสปอร์ตเป็นประเภทกีฬาที่สามารถจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมกีฬาได้ตามพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับบริษัทศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจจำกัด ได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอีสปอร์ตในประเทศไทยในกลุ่มเด็กและเยาวชนวัย ๑๓-๒๔ ปี จำนวน ๒,๑๕๕ ตัวอย่าง ผู้ปกครองของผู้ที่มีบุตรหลานอายุ ๑๓-๒๔ ปี อยู่ในความดูแลจำนวน ๑,๐๕๑ ตัวอย่าง ครอบคลุมพื้นที่ ๗ จังหวัด คือ กรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ เชียงใหม่ ชลบุรี ขอนแก่น และสงขลา และกลุ่มนักกีฬาอีสปอร์ตจำนวน ๔๐๔ ตัวอย่าง โดยมีข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

(๑) คุณลักษณะของนักกีฬาอีสปอร์ต นักกีฬาอีสปอร์ตส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ ๙๗.๕ มีอายุระหว่าง ๑๙-๒๔ ปี และกำลังศึกษาร้อยละ ๗๘.๕ นักกีฬาใช้เวลาเล่นเกมเฉลี่ย ๓ ชั่วโมง ๒๐ นาที ในวันธรรมดา และ ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที ในวันหยุด นักกีฬาส่วนใหญ่เป็นตัวแทนชมรมสถานศึกษาร้อยละ ๕๘.๙ ทั้งนี้ หากจำแนกเป็นนักกีฬาสัมผัสหรือกึ่งอาชีพ (คือกลุ่มอิสระหรือตัวแทนสถาบันแต่ไม่มีสังกัด) กับกลุ่มนักกีฬาอาชีพที่มีสังกัด พบว่า นักกีฬาสัมผัสเล่นร้อยละ ๙๘.๔ เป็นนักกีฬาหน้าใหม่มีระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปี ขณะที่นักกีฬาอาชีพมีระยะเป็นนักกีฬาเฉลี่ย ๒ ปี ๕ เดือน สำหรับเหตุผลของการเป็นนักกีฬาของทั้ง ๒ กลุ่ม เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ชอบเล่นเกม และมีรายได้/รางวัล

(๒) มุมมองของเด็กและเยาวชน นักกีฬา และผู้ปกครองต่ออีสปอร์ต ในเรื่องการเป็นช่องทางอาชีพ เด็กและเยาวชนกับผู้ปกครองมากกว่าครึ่งเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลิน ขณะที่กลุ่มนักกีฬาร้อยละ ๕๖.๔ เห็นเป็นช่องทางหารายได้เสริม ในเรื่องการจัดการแข่งขันอีสปอร์ต เด็กและเยาวชนที่รับรู้ข่าวสารการแข่งขันเห็นว่า สามารถกระตุ้นความรู้สึกในการอยากเล่นเกม อยากหารายได้จากการแข่งขัน และสนใจเป็นอาชีพได้ในระดับน้อย และกระตุ้นในระดับปานกลางในกลุ่มนักกีฬา ทั้งนี้ จุดเริ่มต้นของการเข้าสู่เส้นทางนักกีฬาอีสปอร์ต คือ ความชื่นชอบในการเล่น เป็นช่องทางสร้างรายได้และชื่อเสียง แล้วจึงผันตัวเองเข้าไปเป็นนักกีฬา โดยบางคนทำเป็นอาชีพแบบคู่ขนานกับงานประจำด้วย ขณะที่ช่องทางเข้าสู่การเป็นนักกีฬาจะมีหลายรูปแบบ อาทิ ประกาศคัดตัวเข้าสังกัด ระบบแมวมอง และเลือกนักกีฬาจากยอดการติดตาม (follow)

ผลกระทบจากการมีอีสปอร์ต สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ส่วน คือ **ผลกระทบเชิงบวก** ได้แก่ (๑) การเกิดอาชีพใหม่รวมไปถึงอาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักแคสเกม หรือรีวิวกเกมในขณะที่กำลังเล่นไปด้วย นักพากย์เกม กรรมการ ผู้จัดการแข่งขัน (๒) การสร้างโอกาสและแรงจูงใจให้เด็กและเยาวชนที่ชื่นชอบการเล่นเกมได้มีการเล่นเกมอย่างสร้างสรรค์ มีโอกาสประสบความสำเร็จ ความภาคภูมิใจในตนเอง และการเป็นที่ยอมรับ (๓) การเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอีสปอร์ต ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม และ **ผลกระทบเชิงลบ** เช่น อีสปอร์ตอาจส่งผลในทางกระตุ้นเด็กอยากเล่นเกมมากขึ้น รวมไปถึงผลกระทบต่อสุขภาพ อารมณ์ และพฤติกรรม เช่น รู้สึกปวดหลัง/ปวดเมื่อยร่างกาย มีปัญหาเกี่ยวกับสายตา และเล่นเพลินจนนอนดึกหรือนอนน้อย การขาดเรียนหรือไปสาย รู้สึกไม่ค่อยอยากทำอะไรนอกจากเล่นเกม และมีพฤติกรรมเล่นพนันทายผลการแข่งขันอีสปอร์ต การเป็นนักกีฬาอีสปอร์ตอาชีพมีระยะเวลายาว ไม่มั่นคง รวมทั้งการเติบโตของตลาดเกมอาจส่งผลต่อการเสียดุลการค้าเพราะเงินจะไหลไปประเทศต้นทางที่เป็นผู้พัฒนาเกมหรือเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

มาตรการดูแลอีสปอร์ต ในกรณีต่างประเทศ มีการกำหนดมาตรการที่น่าสนใจ เช่น การกำหนดประเภทของเกม (Rating Game) การควบคุมการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การกำกับดูแลนักกีฬาอีสปอร์ตและการจัดการแข่งขัน สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับอีสปอร์ต มีเพียงกฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตและการประกอบกิจการร้านวิดีโอเกม ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ควบคุมการประกอบกิจการร้านเกม ร้านวิดีโอ โดยกำหนด

ระยะเวลาในการเล่นเกมน และการใช้บริการร้านเกมของเด็ก นอกจากนี้ ด้านเนื้อหาสาระของเกม ก็ยังไม่มี การจัดเรตติ้งเกมอย่างที่ได้ดำเนินการกับภาพยนตร์

ข้อเสนอแนะแนวทางการดูแลอีสปอร์ต มีแนวทางดังนี้ (๑) การป้องกันและลดผลกระทบจากการเล่นเกม โดยการกำหนดเรตติ้งเกม การควบคุมอายุผู้เล่น การส่งเสริมให้เกิดการผลิตและแข่งขันเกมที่สร้างสรรค์ ที่พัฒนาความคิด วิเคราะห์ ทำงานเป็นทีม ปราศจากความรุนแรง ตลอดจนให้สื่อสารกับสังคมให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างการเล่นเกมเพื่อความสนุกกับเล่นเกมในรูปแบบของนักกีฬา รวมทั้งควรดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาคิดติดเกมควบคู่ไปด้วย โดยโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ควรมีการประสานงานร่วมกันในการช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กในความรับผิดชอบ และเร่งแก้ไขหากพบเด็กมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ส่งผลกระทบต่อการเรียน สุขภาพ การดำรงชีวิตประจำวัน (๒) การดูแลการจัดการแข่งขันอีสปอร์ต โดยการกำหนดระเบียบปฏิบัติและหน่วยงานกำกับดูแลการจัดการแข่งขันที่ชัดเจน มีระบบอนุญาตและแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเกมที่ใช้แข่งขัน ผู้มีสิทธิสมัครเข้าร่วม ตลอดจนมีระบบการขึ้นทะเบียนผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการคุ้มครองดูแลนักกีฬา โดยมีการตกลงหรือออกระเบียบปฏิบัติเพื่อกำหนดแนวทางความรับผิดชอบต่อต้นสังกัดในการดูแลนักกีฬาให้อยู่ในมาตรฐานที่เหมาะสม และ (๓) การเตรียมพร้อมระบบนิเวศวงการอีสปอร์ต โดยสนับสนุนการสร้างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหาแนวทางส่งเสริมให้พัฒนาไปสู่การเป็นผู้ผลิตเกมและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมาตรการรองรับการขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง การจัดเก็บภาษี ตลอดจนการเฝ้าระวังปัญหาอาชญากรรมและผลกระทบต่างๆ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายทศพร ศิริสัมพันธ์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ